

ЖАН ФІЛІП, ПАТРІК ФОРТ

ДВА ЖИТТЯ

ЗІДАНА

Харків
«Фоліо»
2020

Передмова

П'ять тисяч людей: найбільша кількість глядачів, яку «Канн», виступаючи у вищому дивізіоні, збирав на стадіоні «Кубертен де ля Бокка». Трохи менше, ніж населення кварталу Ля Кастелян у Марселі.

П'ять тисяч людей: приблизно стільки глядачів прийшло подивитися на тренування кращих гравців мадридського «Реалу» 5 січня 2016 року. Напередодні свята Богоявлення, у вихідний день в Іспанії, коли діти отримують подарунки. Це було єдине відкрите для публіки тренування. Окрім того, воно стало першим під керівництвом Зінедіна Зідана.

Наступного після відставки Рафаеля Бенітеса дня колишній п'ятий номер «Королівського клубу» рішуче прийняв виклик. У необхідності цього кроку він вельми сумнівався всі десять років, з тих самих пір як закінчив кар'єру гравця. Він став тренером; не просто людиною, що носить футболку з певним номером, а тим, хто наділений незліченними обов'язками.

Протягом двох з половиною сезонів він, щоправда, вже тренував, але не під такою пильною увагою футбольного світу. Сьогодні він відповідає за крашу команду найтитолованішого клубу планети — за висновком УЄФА, досягнення «вершкових» значно вищі «Барселони» і «Баварії», не кажучи вже про те, що «Реал» ще й найбагатший клуб.

Футбол — це вже давно не просто спорт, це величезний ринок, особливий сектор економіки, театральне дійство для спраглої аудиторії, предмет пристрасних дебатів... Не всі грають у футбол, але всі про нього говорять, особливо в Іспанії.

У Барселоні, наприклад, на третій день після поразки «сильно-гранатових» від «Реалу», який перервав безпрограшну серію каталонців із 39 матчів, розмови про футбол долинають з найдальших коридорів і залів розкішного готелю «Мажестік», що знаходиться у верхній частині бульвару Рамбла. На розташова-

ній на даху терасі французький директор цього палацу Паскаль Біяр вказує на «Камп Ноу», стадіон «Барселони». Він пояснює, що жити поза футболем тут практично неможливо. І ось на початку квітня 2016 року з усіх уст звучить нове ім'я тренера мадридського клубу, зокрема й з уст суперників у Барселоні — там воно відомо всім. Із цим ім'ям пов'язують щойно вигране перше «Ель-Класіко». Більше того, це ім'я викликає повагу.

В Іспанії, країні — цариці футбольного безумства, Зідан приваблює... і відмінно продається. У фірмовому магазині «Реалу» завжди знайдеться футболка з його ім'ям і номером «п'ять», під яким він грав у команді.

Через десять років після того, як він зняв бутси, тренер-початківець відродив у пам'яті людей того чемпіона, яким він був: одночасно геніально пасуючого гравця і бомбардира, елегантного й віртуозного, титулованого і легендарного. Жадібність до зображень, що притаманна сьогодні, виявляє те, чого підсвідомо чекає публіка: знову побачити гравця. Лець вловний рух м'яча, знятий на плівку на одному з тренувань, заробляє сотні тисяч переглядів в Інтернеті. Мимовільна обробка прилетів м'яча на брівці під час офіційного матчу викликає бурхливі оплески глядачів, а по телевізору показують уповільнений повтор.

Але гравець не повернеться. Якщо його стиль і з'явиться на полі, то тільки за дорученням, в рухах його команди.

Він більше не грає, але продовжує бути головним на полі під час тренування — процесу, який «надає руху, веде за собою»¹. Він не ігнорує закони спорту, ринку. Він тренує, протистоїть ризикам нової обраної ним професії. Перемога — це перепочинок, поразка — початок перегляду попередніх рішень.

Мадрид, тренувальний центр «Вальдебебас». З обридлими вправами покінчено. Пора грати.

— Нумо, пора повеселитися!

¹ У французькій мові дієслово *entraîner* має значення «тренувати» і «рухати, приводити в рух, захоплювати собою, залучати» (*тут і далі примітки перекладача*).

Він тренує з азартом, захоплено.

Гравець-початківець був дитиною, яка ніколи не втрачала децицію щирості у такій популярній грі.

Тренер-початківець — доросла людина, батько чотирьох хлопчаків; батько, який часто розмірковував і діяв, думаючи про рідних, враховуючи і зіставляючи зусилля й вимоги, що пред'являються великим спортом. Але він міг подарувати небувалу радість — все як у житті.

1. Дитяча гра, яка стане ремеслом

Холодно.

Сен-Дені, зима, 1953 рік. Сільськогосподарський робітник Аммі Смаїл Зідан щойно покинув Кабілію, рідну алжирську провінцію. Він відправився працювати на одне з будівництв у передмістях Парижа — далеко, дуже далеко від свого села Агемун, розташованого в гірському районі, де економіка здебільшого спиралася на сільське господарство, а якщо бути точнішим, то на збір оливок. Будні Смаїла — важкі. У нього немає постійного житла, йому доводиться ночувати прямо на будівництві; він споруджує для себе тимчасове укриття, але воно не захищає від холоду. Так він живе кілька років, так минає його молодість.

Десять років по тому Смаїл заводить сім'ю. Його обраницею стає Маліка, вона також із Кабілії, але знайомиться він з нею в Марселі. У сім'ї народжується п'ятеро дітей. Спочатку три сини: Маджид у 1963 році, Фарид у 1965-му і Нордін у 1967-му, а потім дочка Ліла в 1969-му.

23 червня 1972 року на світ з'являється наймолодший член родини. Йому дають ім'я Зінедін. Сімейство живе у квартирі в Ля Кастелян, одному з районів у північній частині Марселя. Малюк спить в одній кімнаті з Маджидом, якого всі звично називають Джамель.

Коли Зінедін підріс до усвідомленого вибору, він вважав за краще, щоб його називали другим ім'ям — Язід. Як це часто буває з наймолодшими дітьми, всі його балували. Іноді він засинає в обнімку з м'ячем. Вельми непосидючий, він захоплений футболом. У Ля Кастелян, як і в інших подібних районах по всій земній кулі, де живе простий народ, для більшості дітей світ обертається навколо футболу. Футбол — це їхнє основне заняття, найголовніший інтерес.

Район, в якому росте Язід, відбудований недавно, але вже має погану репутацію. У непростому соціальному середовищі

хлопчик може потрапити під численні небезпечні впливи. Перебуваючи під постійним наглядом матері й оточений братами, Язід проводить довгі години, особливо після школи, граючи на площі Тартан.

Коли на площі з'являються діти, ця довга бетонна плита, що з усіх боків оточена будинками, стає схожою на витягнуте футбольне поле, а корпус G розташовується на місці воріт. Там Язід тренує найскладніші рухи ногами, здебільшого з Нордіном, що був щедро обдарований природою для того, щоб грати в футбол. Коли поблизу немає м'яча, то вивільняється небагато часу на жартування з сестрою — з нею у нього складаються особливо теплі стосунки... і зовсім рідко вдається подумати про уроки і школу.

Він дуже рухливий, як вихор. Йому необхідно витратити свої сили, грати, активно у всьому брати участь. У футболі він не пручається бажанню піти в атаку. У компанії однолітків не чинить опір бажанню кинутися на захист товариша, якщо в цьому є необхідність.

Пора додому! Сьогодні Язід має повернутися трохи раніше, позаяк в його наміри входить помста за одного шкільного товариша. Така імпульсивність контрастує з холоднокровним, спокійним характером його батька, людини лагідної і безкорисливої, яка робить все для того, щоб дати своїм дітям освіту і прищепити хороші принципи.

Смаїл працює різноробочим у торговельному центрі. Коли він не зайнятий, то допомагає Маліці з дітьми. Із цілком зрозумілих причин молодший вимагає трохи більше уваги, до того ж у нього, схоже, є чудові здібності до футболу.

Гра поступово переходить у регулярні заняття спортом. На зміну площі Тартан приходять справжні футбольні поля. Спорт стає змаганням; різношерстий одяг перетворюється на офіційну форму «Спортивної асоціації де Фореста» в Ля Кастелян. Далі — спортивний клуб «Сент-Анрі», а потім — «Септем-ле-Валлон». Останній розташований в однойменному містечку, на північ від

Марселя. Це місце, де мешкає робочий люд, і злидні тут зустрічаються на кожному кроці. Футбол — захоплюючий і зовсім недорогий спосіб розважитися.

У кожному з цих клубів, як і на площі Тартан, Язід захоплює всіх своїми рухами, технікою володіння м'ячем. Помічають його запал і непереборне бажання грати.

Канни, 1984 рік. Залишається кілька днів до початку навчального року, а серед молодих гравців уже панує пошвавлення. Десятий юнацький чемпіонат, організований Спортивною асоціацією «Канн» на стадіоні «Моріс-Шевальє». Шість команд, серед них і місцевий клуб, збираються поборотися на турнірі імені Клод-Ру, названому так на честь президента каннських уболівальників. До складу команд входять наймолодші гравці, вони приїхали з Провансу, Вара, Альп, області Рон-Дюранс і з Лазурного Берега.

Провансальці прибувають напередодні турніру, в суботу. Один з них, Жиль Буа, відчуває невеликий біль під час тренування. Наступного дня приїжджають його батьки. Під час розминки перед матчем з командою Лазурного Берега його батько помічає, що з сином щось не так. Жиль морщиться. Йому боляче. Біль зростає. Але він збирається грати. Його батько заперече: він хоче відвести його до лікаря. Скаут клубу Жан Варро пропонує відвезти хлопчика до найближчої лікарні, «Клінік-де-Мімоза», де у нього є знайомі. Пропозицію прийнято. Це сумно, але, оскільки батько наполягає, Жиль підкорюється. Його замінюють гравцем, який виступає під тринадцятим номером.

Матч почався. Жан Варро залишає стадіон. На своєму старенькому «Сітроені LN» він везе хлопчика і його батька до лікарні. Діагноз невтішний: перелом зап'ястя. Коли Варро повертається на стадіон «Моріс-Шевальє», матч уже завершено. Він упускає можливість поспостерігати за грою молоді. Але набуває друга, Фернана Буа, глибоко вдячного йому за безкорисливу і швидку допомогу.

Два роки і три місяці по тому, під час різдвяних канікул, до Регіонального центру фізичного і спортивного виховання в Екс-ан-Прованс на спеціальну практику приїжджають тридцять молодих футболістів Середземноморської ліги. Мета: відібрати з них вісімнадцять для подальшої участі в межлігових змаганнях наступної весни.

Два перших дні присвячені різноманітним тестам. На третій день призначений матч між командами, що складені з практикантів центру. Жан Варро планує бути присутнім на матчі, щоб придивитися до багатообіцяючого таланту — Фабріса Монакіно, нападника команди «Кан-сюр-Мер». Але його до складу не включили. До того ж Жан вирішує ще раз використати свою машину як таксі і підвозить Фернана Буа, керівника команди «Септем». Приятелі дуже раді зустрітися знову. Вони спостерігають за матчем разом.

Мсьє Варро обізнаний про гравця, що вийшов грати на заміну Монакіно. Фернан його добре знає, бо він грає в його клубі. Тренер вихованців, Робер Сентенеро, вже звернув на нього увагу президента клубу Роже де Плано. Вони запропонували цьому перспективному хлопцю інші умови, інше середовище, де він зміг би і далі розвивати свій талант, який почав проявлятися на площі Тартан, в одному з марсельських кварталів Ля Кастелян. Довгий бетонний прямокутник, головний предмет інтересу хлопчика, був свідком того, як він покидав його найостаннішим після своїх товаришів під пильним, але водночас зворушливим поглядом його сім'ї. Він почуввається так само комфортно і на утоптаній землі, і на газоні.

— Так це ж той самий, який замінив мого сина в Каннах. Зідан. Ви що, не пам'ятаєте? Номер «тринадцять»!

Авжеж, тепер Жан Варро щось пригадує. Швидкоплинний силует... У будь-якому разі він не шкодує, що приїхав. Незважаючи на те, що цей хлопчина в білій футболці перелаштовується і займає незвичні для себе позиції — у першій третині матчу тікає на лівий фланг, потім, ближче до кінця, вибирає позицію ліберо, — він, зігравши неповний матч, відразу ж підкоряє увагу

фахівця. У хлопця є неабияка обробка м'яча і бачення гри, хитрі рухи — це ознака певного класу. Жану хочеться дізнатися подробиці про того юнака.

Зідан. Навіть у Марселі це ім'я ще мало кому відоме. Ну крім хіба що XVI округу, в районі Ля Кастелян, та в «Сен-Анрі» і «Септемі» — клубах, де Зінедін зіграв свої перші офіційні матчі. На чітко окреслених полях, в офіційній формі і в присутності арбітрів. З часу турніру в Каннах він виріс. У ньому помітний прогрес. Йому всього 14 років, але технічна витонченість його гри просто чудова. Проте, схоже, жоден скаут ним не цікавиться. І під час рідкісних стажувань і матчів, коли Зідана включають до складу, його спортивні досягнення не так щоб кидаються в очі.

На турнірі імені Клод-Ру під час матчу з командою Лазурного Берега він виходить на поле в півзахисті, потім — на місці «диспетчера» в наступних матчах, які закінчилися нічиєю 1:1 проти «Рон-Дюранс» і завоюванням головного трофея в нищівній перемозі у фіналі проти «Канна» — 7:1!

Після закінчення цього турніру Зідан не потрапив у коло незаперечних гравців основного складу, що були відібрані провансальським скаутом. В очах останнього десять з одинадцяти футболістів його зразкової команди вже визначені, але він усе ще сумнівається з приводу одинадцятого гравця, центрального півзахисника, восьмого номера. Із Зіданом конкурує інший гравець «Септема», Жиль Манно, і навіть має невелику перевагу. Після турніру Зідана оцінили так: «Трохи розчарував, з огляду на його якість. Грав не в повну силу. Має діяти набагато краще, тобто володіє необхідними для цього засобами — технікою, баченням гри...»

Однак тренер молодіжної команди «Сент-Анрі», Робер Синьйоре, вже примітив ці самі «засоби». Ще у липні 1998 року в інтерв'ю місцевому виданню *Le SeptéMois* Робер Сентенеро, людина, завдяки якій Язід з'явився у «Септемі», додає, що хлопчик «був набагато більш сильною особистістю, ніж більшість його партнерів».

Ця оцінка підтверджує характер, помітний у хлопчиську, який у захваті ганяв м'яч по площі Тартан. Вона відображає якість, ще не дуже помітну в підлітку: у цій сором'язливості ховається справжній завойовник.

До різдвяного стажування в Крепсі його вже запрошували 17 жовтня і 7 листопада 1986 року в Екс, а 31 жовтня в П'юрікар, однак він зіграв лише один матч із чотирьох у регіональній першості. Його немає на полі 14 листопада в Карпантра у матчі проти «Рон-Дюранс», 28 листопада в Урезоні проти «Альп», 12 грудня в Ексі проти «Кот-д'Азюр»; він грає тільки на марсельському стадіоні «Ювон», та й то неповний матч: на заміну йому виходить Манно.

На регіональних змаганнях Зінедін з'являється зрідка, не бере участі в матчах на більш високому рівні, в Середземноморській лізі. Протягом двох років він грає в самому початковому ешелоні, як і тоді, на стажуванні в Пен-Мірабо.

На полі він не привертає до себе уваги. Поза полем він надміру сором'язливий. Ведучий стажування, що проходило в місті Волькс у департаменті Альпи Верхнього Провансу, пам'ятає цю його особистісну рису: її символізував образ іноді експансивного підлітка, що зіщулювався у своїй толстовці з каптуром. Однак у дитині дрімав винятковий майстер, який мав неповторну легкість володіння м'ячем і невимушеність у грі; всі ці якості прокинулися майже три роки по тому, після серії цілеспрямованих вправ, і суб'єктивно підтвердилися спостереженнями за його грою в матчах. Під час цього примітного стажування, що носило ім'я Анрі Герена, колишнього тренера національної збірної, і присвяченого пошуку молодих талантів, Зінедін, тоді вихованець другого року, заробив кращі оцінки в технічних вправах. Моріс Рош, відповідальний за цей захід, відзначає особливу майстерність жонглювати м'ячем і розумну поведінку на різних стадіях гри.

Але у цьому хлопчаку, блискучі результати якого були ще занадто переривчасті й непостійні, немає ні краплі жадібності

або заздросі. Ще немає. Його батьки, які мають вельми скромні статки, жертвують багато чим, щоб він міг відвідувати платні збори.

У спортивному всесвіті, що дедалі більше перетворюється на бізнес, його ділки, скаути, в гонитві за швидким прибутком ментально хапаються навіть за найменшу можливість, за малу надію, якщо вона здається перспективною. Але цей випадок вони прогледіли. Жан Варро вражений.

У чому можна дорікнути цьому хлопчиськові? У фізичній слабкості (обумовленій, до речі, генетичним захворюванням — таласемією, що проявляється частими нападами втоми), виявити причини якої вдасться тільки п'ятнадцять років по тому? У нього буде час зміцнити мускулатуру. У його поривчастості, нестриманості? Але в цьому віці це звичайна справа, і під певним кутом такі якості бачаться дуже втішними. Підліток, чії результати регулярно зростають, причому в прискореному темпі, «перегорить» завчасно? Більше того, змінюється змагальна форма? Вона перетворює розвагу на спорт. Хлопчина звільняється від запалу, ну або, принаймні, змінює його на щось інше; насолода від гри швидко переходить в одержиме прагнення перемогти. Тепер у Зідана явно простежується азарт до гри, до того ж тепер у нього є необхідні фундаментальні якості. Цього достатньо, щоб скаут запропонував йому стажування в Ля Бокка з можливим подальшим контрактом.

Мсьє Варро бажає знову побачити його якнайшвидше, хоча у його колег інтерес до гравця взагалі відсутній. Йому ж краще. Він перетинає поле спортивного комплексу і направляється в дирекцію «Септема». Він висловлює бажання запросити їхнього гравця в Канни на тижневе пробне стажування. У перспективі воно цілком може закінчитися підписанням гравця.

Він отримав згоду, а за нею — і пораду:

— Якщо ви бажаєте його забрати, то можете зробити це хоч зараз!

Думка була зрозуміла, повідомлення — прийнято. Жоден інший клуб не зазіхає на підлітка з Ля Кастелян. Щоб не привертати особливої уваги, керівництво каннського клубу поводить-ся обережно, розуміючи, однак, що діяти треба швидко. Втрачений час, відсутність добрих результатів у школі, невизначена перспектива розвитку в світі футболу... і загальна обстановка в кварталі означали настання непростого періоду в житті вже майже 15-річного юнака. З одного боку, він відкритий і протистоїть агресії суперників на полі, часто збентежених тією невимушеністю, з якою він обходиться з м'ячем; з іншого — погані життєві приклади, що оточують підлітка і можуть на нього вплинути. Але, на щастя, у Зінедіна є сім'я, в якій на перше місце ставлять гарну освіту і міцні життєві принципи. Батько, мати, сестра і три брати — всі вони піклуються про свого улюбленця. Проте всіх цих переваг може виявитися недостатньо. Як добре сказав колись мсьє Варро: «Круті хлопці завжди повертають решту». У Зінедіна м'який характер, але він живе в неблагополучному кварталі.

Він виглядає безтурботним, спокійно розмовляє з партнерами по закінченні матчу, коли ігрова напруга сходить нанівець. Він не підозрює, що його майбутнє вирішується зараз. Йому слід одразу ж вхопитися за нього. Алан Лепе, тренер молодіжної команди «Септема», пропонує йому зустрітися через два тижні, після різдвяного перепочинку.

— Приходьте до нас 11 січня. Ми граємо в Сен-Рафаель.

На зворотному шляху, в своєму старенькому «Сітроєні», в якому покалічених доставляють у клініки, хлопчаків підвозять до стадіонів, а майбутніх зірок везуть до їхньої долі, Жан Варро говорить сам собі, що він виявив хлопчика з величезним потенціалом.

Великі гравці — це велика рідкість. Великі скаути — ще більша, і мсьє Варро — один з них.

Колишнього гравця «Сент-Етьєна» Варро включили в старшу групу в віці 17 років. У 1941 році він переїхав до Канн і влаш-

тувався прямо навпроти легендарного стадіону «Есперід», у подальшому місцева команда переїхала на стадіон «П'єр-де-Кубертен». Протягом декількох десятиріч Варро утримує кінозал «Вокс». Але футбол — його пристрасть. Добровільно, після того як його власна кар'єра переривається через війну 1939—1945 рр., він працює тренером, а потім стає скаутом. Стає назавжди, хіба що з невеликим нюансом у значенні слова: «Я не вербую, я зміцнюю свої позиції». Незважаючи на те, що він був комерсантом в... «індустрії мрії», ця гідна, ввічлива, чуйна і прониклива людина виявилася геть позбавленою меркантильного духу. Він не продає душі. Безмірно відданий «Канну», він пропонує йому кольори, які здатні природним чином влитися в кольори його улюбленого клубу. Його ввічливість, доброта і простота часто дозволяли залучити футболістів, які за місцем проживання або суто спортивними навичками, враховуючи логіку речей, мали б грати в іншому місці.

Юнацькі турніри — це його вишка, звідки він пірнає прямиком у своє дитинство в Сент-Етьєні, коли м'яч був його щоденним супутником. Чистий талантизм, ще не зворушений досвідом, розквітає у всій красі. Ще слід помітити того самого гравця, оцінити межі його можливостей та здатність вирости до найвищого рівня. Жан Варро спостерігає, обмірковує... Оскільки він сам грав, він дуже добре розуміє цей спорт. Йому доводилося спілкуватися з різними футболістами, і він бачив мистецтво гри великих — Макса Шарбі або югослава Івана Бека, нападника чудового «Сета», а потім і «Сент-Етьєна», автора трьох голів на першому чемпіонаті світу в Уругваї. Проте досвід не завжди дає прозорість сприйняття. Іноді на стадіонах, куди він приходить, щоб кинути свій досвідчений погляд, він спостерігає за матчами в компанії ветеранів збірної. Деякі вважають, що виявили геніальний потенціал у слабкій грі; хтось ігнорує або недооцінює чийсь дії, та їхні надії кінець кінцем розбиваються вщент. Він же, хто ніколи не був професіоналом, бачить чітко і судить вірно. Жан Фернандес, тренер «Канна», і технічний директор Жиль Рампійон довіряють йому беззастережно.

Жан Варро не вербує дорослих гравців. Він шукає дітей, здатних стати професійними футболістами. А такі хлопчачки, як цей Зідан, зустрічаються вельми рідко.

— Я бачив одного хлопця... У нього руки замість ніг!

Після повернення в клуб мсьє Варро ділиться з керуючим справами Жильбером Шамоналем своєю знахідкою з Екс-ан-Провансу. Як і раніше дивуючись недалекоглядності колег, він бажає скоріше знову побачити юного гравця, щоб, коли вдасться, запросити його на практику.

У призначений день він приїжджає в Сан-Рафаель, як і домовлялися. Рампійон їде разом з ним. Це чуйна людина, в минулому — відмінний футболіст і гравець збірної; він теж дебютував у дорослих чемпіонатах у віці 17 років, за «Нант», де продемонстрував своє бачення гри і техніку — дві ключові складові талановитого футболіста. Жиль пильно дивиться на гру молодого марсельця. Однак Зідан виступає не на звичному для себе місці атакуючого півзахисника. Тренеру «Септема» доводиться вибачитися перед каннськими спостерігачами: через проблеми зі складом він змушений випустити Зінедіна на позицію ліберо.

Місце вільного захисника не дає права на помилку, оскільки будь-яка з них може бути фатальною. Так і сталося: ризикований дриблінг, суперник перехоплює м'яч і забиває гол. «Сан-Рафаель» зрівнює рахунок. Гравець засмучений, тим більше що він не показав нічого цікавого двом спостерігачам, за винятком декількох рухів. Так, його виступ більше схожий на якийсь розіграш.

«Септем» перемагає у два м'ячі, 3:1, але втрачає одного зі своїх гравців: як і було домовлено, команда побачиться з ним через тиждень. Після зборів. А поки він сідає в «Мерседес» Жюлія Рампійона. Напрямок — Канни.

Через два з половиною роки після турніру імені Клод-Ру Зінедін знову виходить на газон стадіону «Моріс-Шевальє»: йому

належить пройти тижневе стажування. Там з'являться перші висновки. Там оцінять можливості. Там виявлять деякі недоліки. Йому доведеться попрацювати над ударом головою, частіше вистрибувати. Йому також необхідно працювати над технікою, тактикою, фізичною формою. Але найголовніше вже є: дивний талант обробки м'яча, цієї чарівної іграшки, яка захопила всю увагу високого сухорлявого хлопчика.

Як же скаути нічого не побачили? Це питання з кожним днем стає дедалі актуальнішим.

Фернандес зачарувався відразу ж. Якось, після закінчення тренування першої команди, Жан Варро умовляв його допомогти йому з молоддю.

— Приходь подивитися, я привів одного юнака.

Фернандесу не дуже хотілося йти. Тренування було виснажливим, у нього купа роботи, і він відклав би оглядини на потім. Але ж мова йде про улюбленця Варро.

— Пішли! Сам побачиш...

Скаут наполягає. Фернандес йде разом з ним до поля «Мюр'є-2», розташованого в комплексі «Кубертен». Молодий хлопчина, про якого йдеться, грає в центрі вибитого поля. Він приймає м'яч з льоту на груди. З невимушеністю. З великою невимушеністю.

Фернандес, не новачок у справі, був уражений. Навіть приголомшений. У такому стані він стоїть монументом на брівці протягом ще двадцяти п'яти хвилин. Він швидко помічає і недоліки, і якості цього тендітного віртуоза.

Так як же ж так, як скаути нічого не побачили?!

П'єр Ейо, тренер команди «Канн» U-17, тим часом повинен відповісти на інше питання. Питання, яке ставлять ті, хто з подивом виявляє неймовірну спритність цього новобранця: «Хто ж це такий?» Один за одним вони приходять, щоб це дізнатися.

Ініціатор всього також удостоює його часткою захоплення:

— Він гарний, цей юніор!

Гарний, але поки ще не юніор. Тільки гравець дитячої команди.

Він розвинений не по роках. Він усім подобається — і людськи, і по-футбольному. З кожним ударом по м'ячу він підтверджує все те гарне, що про нього говорять. І він знає про свою зухвалість, він проявив її під час того матчу, «шість на шість», поперек поля. Ворота невеликі, але тим не менш не такі вже й маленькі, і в них можна поцілити точним ударом із середини поля! М'яч пролітає над воротарем і опиняється в сітці. Цей складний удар, який вимагає швидкої оцінки ситуації і її реалізації, свідчить про відмінну фантазію, рідкісну майстерність.

Здається, рішення прийнято. Тренер Шарлі Лубе, колишній гравець «Канна» і збірної, вагома фігура в клубі, дзвонить у «Септем». Його однозначний висновок:

— Він нас цікавить. Його базові навички набагато вищі середніх.

Залишається переконати сам клуб і сім'ю. Впевнений більше, ніж будь-коли, Жан Варро звертається до члена муніципалітету, Даніеля Дельсаля, щоб той поклопотався за каннський інтерес перед Лоїком Фагоном, директором клубу «Септем», якого той знав з дитинства. Але це зайве. Повернувшись в Марсель зі своїм стажером, Жиль Рампійон дає себе переконати без найменшої праці.

У суботу вранці перед тенісними кортами присутні тепло вітають один одного. Президент, директор і тренер клубу зустрілися зі Смаїлом, батьком Зідана, щоб обговорити майбутнє.

Питання грошей не обговорюється. Мсьє Зідан ставить питання, якого всі так чекають:

— Мсьє Рампійон, як ви думаєте, він зможе стати професійним футболістом?

Як завжди, коли до нього звертаються з прямим питанням, тренер відповідає обережно. Він запропонував би наполягти на необхідності продовжити шкільну освіту паралельно з футбольної підготовкою. Він занадто добре обізнаний про непередбачені фізіологічні і психологічні фактори підліткового віку, щоб заявляти щось категорично. Як аргумент він наводить думку

Моріса Девіна, декана освітньої секції каннського клубу: «Ми хочемо, щоб наші учні не шкодували про те, що колись вони відчинили двері нашого навчального центру», — тобто особливо в разі невдачі.

Зате Жиль Рампійон тут же висловлює відносну впевненість: «Канн», який грає в Лізі 2, підніметься до вищого дивізіону. Він твердо в це вірить, хоча до кінця чемпіонату ще дуже далеко. Якщо команда вийде на такий рівень, то клуб посилить освітню програму — вже зараз очікується, що викладацький штат каннської футбольної школи найближчим часом збільшиться вдвічі, а молодим гравцям стануть довіряти більше. Таким чином, вони отримують можливість почати кар'єру відразу ж на більш високому рівні.

Міркування ясні, ніяких вивертів та лицемірства. Спокусливо.

У Жана Варро є ще один аргумент, вирішальний: дорожня сумка Зідана. У ній не навалено все в купу, як це можна було б очікувати після тижня, який дитина провела далеко від дому. Все абсолютно чисте й акуратно складене! І в цьому заслуга матері сімейства, яке люб'язно запропонувало стажеру свій будинок: Ніколь Еліно. Її ім'я стане обнадійливим аргументом.

Канни розташовані не так далеко від Марселя, там навіть клімат схожий на марсельський. Однак Смаїл і його дружина Маліка відпускають сина за однієї умови: після того як знайдуть для нього прийомну сім'ю. В їхніх очах ніщо не замінить сімейну атмосферу, таку теплу і важливу в родині Зіданів. Ніщо. Тим більше освітній спортивний центр. Як би там не було, але у «Канна», незважаючи на те, що центр функціонує в повну силу, немає спеціальної будівлі, де могли б розміститися гравці молодіжної команди.

Кілька тижнів минуло до набуття чинності договору про заборону переманювання, згідно з яким пріоритет підписання надається «Канну». Правду кажучи, мадам Зідан дає згоду тільки після того, як стає ясно, де буде жити хлопчик. Рішення очевидне: сім'я Еліно, така симпатична і віддана, візьме Зідана до себе на проживання.

Жан Варро з'їздив побачитися із Жан-Клодом, чоловіком Ніколь.

— Хочеш взяти до себе молоду людину?

Звичайно, хоче. Але ось чи в змозі вони... У Еліно троє своїх дітей. У них уже живе ще один стажер, Амеді Арно. У будинку лише три кімнати. Адже жити так доведеться не один тиждень, а цілий рік.

Але всі погоджуються. Вони вже оцінили і полюбили Зінедіна — до такої міри, що, як і родичі юнака, ніколи не кличуть його на його перше ім'я.

Зміст

Передмова	7
1. Дитяча гра, яка стане ремеслом	10
2. Команда мрійників	24
3. 16 років, 10 місяців і 27 днів	43
4. В унісон з іншими	61
5. Зізу	79
6. Мила дитина «Старої Синьйори»	96
7. Рандеву з планетою	112
8. Два голи, що змінили одне життя	126
9. «Гравець року — 2000»	143
10. Галактика суперзірок	160
11. «Кращий гравець світу» знову прогресує	176
12. Неймовірне повернення	197
13. Час йти	219
14. Останній виклик долі	231
15. Пастка	253
16. Преображення	267
Кар'єра гравця Зінедіна Зідана	287